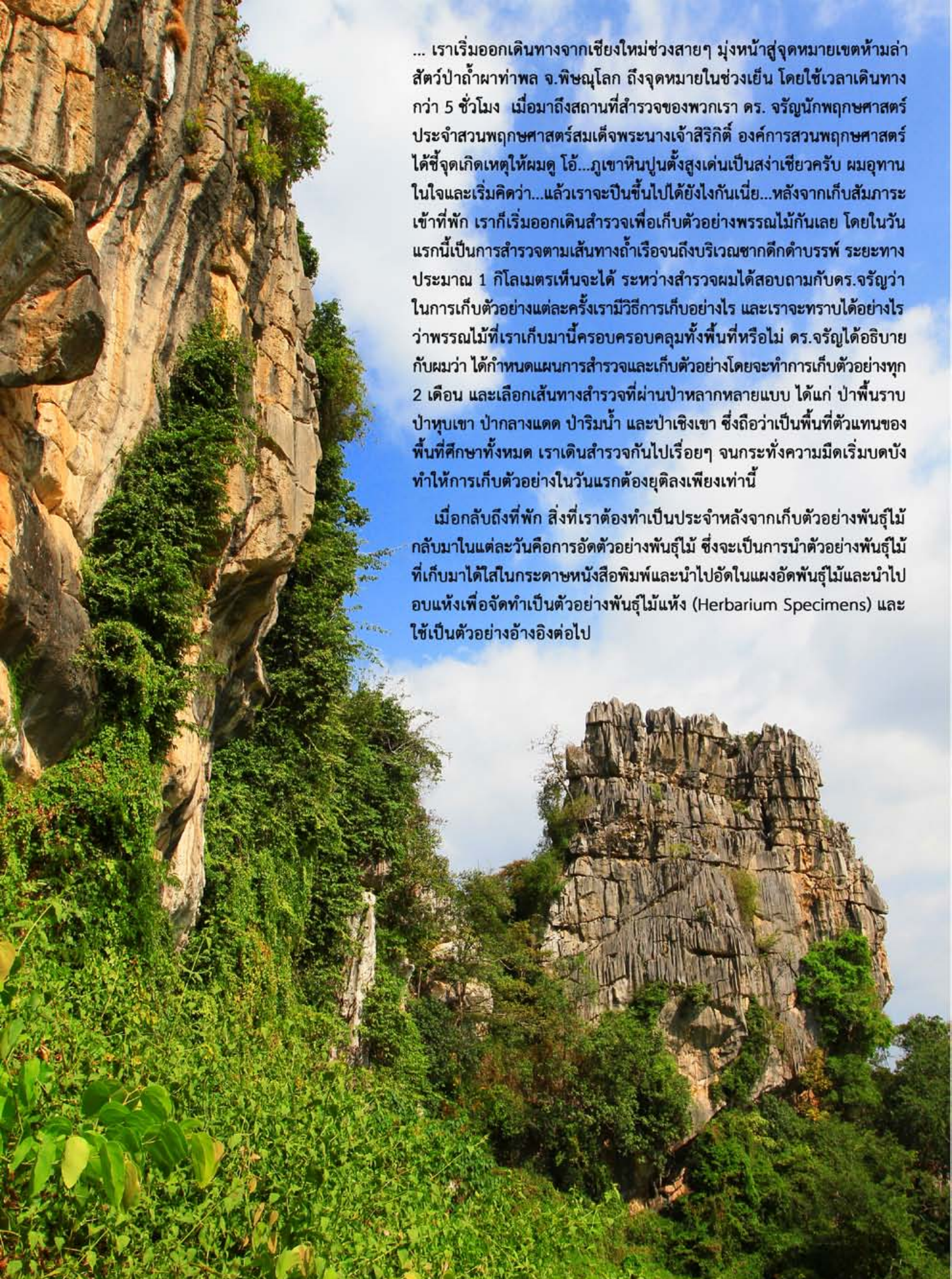

หลังจาก ได้รับทราบว่าจะได้มีโอกาสติดตามนักพฤกษศาสตร์ไปถ่ายรูปพรรณไม้ ณ เขตห้ามล่าสัตว์ป่า ถ้ำพวยน้ำ จ. พิษณุโลก ผมก็เริ่มศึกษาหาข้อมูลของพื้นที่ก่อนการเดินทางทันที พื้นที่สำรวจในครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของป่าสงวนแห่งชาติป่าลุ่มน้ำวังทองฝั่งซ้าย ครอบคลุมพื้นที่ ตำบลบ้านม่วง ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง มีเนื้อที่ประมาณ 1,755 ไร่ เป็นภูเขาหินปูนขนาดใหญ่มีหน้าผาสูงชันลักษณะคล้ายรูปเกือกม้า ยอดสูงสุดประมาณ 236 เมตรจากระดับน้ำทะเล หน้าผามีลักษณะสูงชันเว้าแหว่งอันเกิดจากการกัดเซาะของน้ำฝนนับล้านปี ข้อมูลจากป้ายให้ความรู้บริเวณด้านหน้าของเส้นทางสำรวจทำให้ผมทราบว่า หินปูนบริเวณนี้ส่วนมากเกิดจากการทับถมของเปลือกหอย จากหลักฐานการ

ชุดพบซากดึกดำบรรพ์ของยุคคาร์บอนิเฟอรัส สันนิษฐานได้ว่าบริเวณนี้เคยเป็นทะเลมาก่อนและต่อมาแผ่นดินบริเวณนี้ถูกยกตัวสูงขึ้นอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางธรณีวิทยา จึงปรากฏให้เห็นเป็นถ้ำเหนือระดับผิวดินจำนวนมาก เช่น ถ้ำนเรศวร ถ้ำเรือ ถ้ำผาแดง เป็นต้น

... เราเริ่มออกเดินทางจากเชียงใหม่ช่วงสายๆ มุ่งหน้าสู่จุดหมายเขตห้ามล่าสัตว์ป่าถ้ำผาท่าพล จ.พิษณุโลก ถึงจุดหมายในช่วงเย็น โดยใช้เวลาเดินทางกว่า 5 ชั่วโมง เมื่อมาถึงสถานที่สำรวจของพวกเรา ดร. จริญญาภักขศาสตร์ประจำสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ องค์การสวนพฤกษศาสตร์ได้ชี้จุดเกิดเหตุให้ผมดู โอ้...ภูเขาหินปูนตั้งสูงเด่นเป็นสง่าเขี้ยวกริบ ผมอุทานในใจและเริ่มคิดว่า...แล้วเราจะปีนขึ้นไปได้อย่างไรกันเนี่ย...หลังจากเก็บสัมภาระเข้าที่พัก เราก็เริ่มออกเดินสำรวจเพื่อเก็บตัวอย่างพรรณไม้กันเลย โดยในวันแรกนี้เป็นการสำรวจตามเส้นทางถ้าเรือจนถึงบริเวณซากดึกดำบรรพ์ ระยะทางประมาณ 1 กิโลเมตรเห็นจะได้ ระหว่างสำรวจผมได้สอบถามกับดร.จริญญาในการเก็บตัวอย่างแต่ละครั้งเรามีวิธีการเก็บอย่างไร และเราจะทราบได้อย่างไรว่าพรรณไม้ที่เราเก็บมานี้ครอบคลุมทั้งพื้นที่หรือไม่ ดร.จริญญาได้อธิบายกับผมว่า ได้กำหนดแผนการสำรวจและเก็บตัวอย่างโดยจะทำการเก็บตัวอย่างทุก 2 เดือน และเลือกเส้นทางสำรวจที่ผ่านป่าหลากหลายแบบ ได้แก่ ป่าพื้นราบ ป่าหุบเขา ป่ากลางแดด ป่าริมน้ำ และป่าเชิงเขา ซึ่งถือว่าเป็นพื้นที่ตัวแทนของพื้นที่ศึกษาทั้งหมด เราเดินสำรวจกันไปเรื่อยๆ จนกระทั่งความมืดเริ่มบดบังทำให้การเก็บตัวอย่างในวันแรกต้องยุติลงเพียงเท่านี้

เมื่อกลับถึงที่พัก สิ่งที่เราต้องทำเป็นประจำหลังจากเก็บตัวอย่างพันธุ์ไม้กลับมาในแต่ละวันคือการอัดตัวอย่างพันธุ์ไม้ ซึ่งจะเป็นการนำตัวอย่างพันธุ์ไม้ที่เก็บมาได้ใส่ในกระดาษหนังสือพิมพ์และนำไปอัดในแผงอัดพันธุ์ไม้และนำไปอบแห้งเพื่อจัดทำเป็นตัวอย่างพันธุ์ไม้แห้ง (Herbarium Specimens) และใช้เป็นตัวอย่างอ้างอิงต่อไป

... ในวันที่สองของการเดินทางเมื่อแสงทองส่องลงที่ใบหน้าก็เป็นสัญญาณบอกถึงภารกิจของเราที่กำลังจะเริ่มขึ้น วันนี้เราใช้เส้นทางสำรวจจากผาฝ่ามือแดงไปจนถึงวัดหัวเขา ระยะทางประมาณ 6-7 กิโลเมตร ซึ่งคำว่า "กิโลเขา" ของผมหมายถึงการเดินทางอยู่บนเส้นทางที่เป็นภูเขา สภาพของเส้นทางสำรวจผ่านสภาพป่าต่างๆ รกบ้างไม่รกบ้าง กัมบ้างเจยบ้าง คลานบ้าง มุดบ้าง พักบ้างป็นบ้าง หลังจากเดินสำรวจมาระยะหนึ่ง เราก็ต้องหยุดทวาดเสียวกับสิ่งที่ปรากฏอยู่ตรงหน้า รังผึ้งขนาดใหญ่ซึ่งเป็นรังของผึ้งป่าครีบ ขนาดของรังประมาณเท่ากระดิ่งที่กว้างประมาณ 60 - 70 ซม. คณะสำรวจของเรามองหน้ากันและเห็นตรงกันว่าควรเดินอ้อมออกไปให้ห่างจากรังผึ้งนี้มากพอสมควร เนื่องจากเกรงว่าแรงเสียดและแรงสั่นสะเทือนของพวกเรา อาจจะทำให้ผึ้งแตกตื่นได้ และเมื่อผ่านด่านรังผึ้งขนาดยักษ์มาได้เราก็เดินไปตามเส้นทางจนออกมาเส้นทางบริเวณวัดหัวเขา ก็เป็นอันสิ้นสุดภารกิจ

เก็บตัวอย่างพรรณไม้

รอยฝ่ามือโบราณสีแดง

ถ้ำระหว่างทางเดินสำรวจ

ช่วงพักระหว่างทางในระหว่างการเดินสำรวจ

ทิวทัศน์ทิวเขาบรรทัดระหว่างทางช่วงผาฝ่ามือแดง

1.

...หลังจากนอนพักเอาแรงกันเต็มที่ ภารกิจของวันที่สามก็เริ่มขึ้น วันนี้เราแบ่งการเดินทางออกเป็นสองช่วง ในช่วงเช้าคณะของเราเริ่มเดินจากถ้ำค้างคาวใต้ขึ้นไปตามสันเขาจนถึงยอดแล้วย้อนกลับลงมาทางเดิม ระหว่างทางที่กำลังไต่ไปตามสันเขา ผมเกิดคำถามในใจขึ้นอีกครั้ง "ประกันชีวิตที่ผมมีอยู่จะคุ้มไหมหนอ" ผมสุดลมหายใจเต็มปอดแล้วบอกกับตัวเองว่าต้องมั่นใจในตัวเอง...สู้ครับ วันนี้เส้นทางที่ผมสำรวจคือป็นขึ้นและไต่ลงตามแนวเขา 90 องศาบริเวณที่ให้ยืนตามสันเขาก็ทั้งแคบและแหลมเหลือเกิน ถ้าเดินไม่ระวังเกิดพลาดล้มไป แผลสดๆแสบๆ แน่นนอนครับ คณะของเราไต่ขึ้นมาเรื่อยๆ และเก็บพรรณไม้เรื่อยมาจนถึงยอดเขาซึ่งผมก็ไม่พลาดที่จะเก็บภาพทิวทัศน์สวยๆ มาฝากกันครับ และเมื่อเดินสำรวจจนทั่วพื้นที่แล้ว เราก็ไต่กลับลงมาเส้นทางเดิม ระหว่างทางกลับเราเจอรอยเล็บหมิวตามเปลือกไม้ ซึ่งยังเป็นรอยค่อนข้างใหม่ ซึ่งก็บอกไม่ถูกเหมือนกันว่าเป็นโซคดีหรือโซคร้ายที่เราไม่เจอต้วหมิวครับ หลังจากลงมาจากยอดของถ้ำค้างคาวก็เป็นอันเสร็จภารกิจครั้งแรกครับ ในช่วงบ่ายนี้เราสำรวจเส้นทางจากบริเวณถ้ำลอดไปสิ้นสุดที่ป้อมผาผึ้ง โดยในบ่ายนี้ เส้นทางสบายครับ หลังจากผ่านเส้นทางยากลำบากมาแล้ว เส้นทางนี้ผมว่าจิบๆ แคร์ๆเต็มไปด้วยหมู่มวลไม้ อาจต้องอาศัยการเคลื่อนตัวแบบคลานต่ำบ้างช่วงทางขึ้น หลังจากนั้นเราก็เดินกันตามปกติครับ มีป็นขึ้น ป็นลงบ้างเล็กน้อย แต่เนื่องจากความเมื่อยล้าจากสองวันที่ผ่านมา ทำให้การเดินทางสำรวจของเราวันนี้ช้าลงเล็กน้อย เราเดินกันสักพักใหญ่ก็ถึงจุดหมายที่ป้อมผาผึ้งก็เป็นอันเสร็จภารกิจในวันที่สาม

2.

3.

4.

1. ทิวทัศน์จากบริเวณยอดเขาถ้ำค้างคาว
2. สามหนุ่มปลายอดอย
3. ลักษณะเส้นทางเดินสำรวจ
4. ภารกิจช่วงเย็น อัดตัวอย่างพรรณไม้

... ตลอดระยะเวลา 3 วัน 5 เส้นทางของการสำรวจและเก็บตัวอย่างพรรณไม้ในครั้งนี้ เราได้ตัวอย่างพันธุ์ไม้มาทั้งหมด 114 ตัวอย่าง ผมมีภาพพันธุ์ไม้เขาหินปูนที่ทั้งที่สวยงามและน่าสนใจ มาฝากให้ได้ชมกับครับ อาทิ เสี้ยวป่า หนามงาย เถาะเดลิง เครือเขาหมวกขาว และกาฝาก ซึ่งเป็นไม้เลื้อยที่พบขึ้นทั่วไปในพื้นที่สำรวจของเรา ส่วนพันธุ์ไม้อื่นเป็นพันธุ์ไม้ที่พบได้ทั่วไปตามบริเวณเขาหินปูน เช่น สลัดโคป่า หนามปูย่า แก้วมือไว และผักบุงดอกขาว เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบพรรณไม้ที่หายากอีกชนิดหนึ่ง คือ หน่อพสุธา ดร. จรรย์ ได้ให้ข้อมูลกับผมว่า พันธุ์ไม้ชนิดนี้ในประเทศไทยถูกค้นพบครั้งแรกที่จังหวัดเลยและไม่เคยมีบันทึกว่าพบที่ไหนอีกจนมาพบที่พิษณุโลกอีกครั้ง ดร.จรรย์ บอกผมว่าไม่ยืนยันต้นที่พบบริเวณพื้นที่สำรวจนี้ มากกว่าร้อยละ 80 เป็นไม้ปลูก เนื่องจากก่อนหน้านี้จะประกาศให้เป็นเขตห้ามล่าพันธุ์สัตว์ป่า พื้นที่บริเวณนี้เคยเป็นพื้นที่ใช้ประโยชน์ของชาวบ้านบริเวณนั้นมาก่อน การร่วมสำรวจพันธุ์ไม้ในครั้งนี้ ถือได้ว่าเป็นอีกหนึ่งการผจญภัยอย่างเต็มรูปแบบครั้งแรกของการทำงานของผมเลยทีเดียว

กาฝาก
Helixanthera cylindrica Dans.

เสี้ยวป่า
Bauhinia similis Craib

หนามงาย
Caesalpinia hymenocarpa (Prain) Hattink

หน่อพสุธา
Balanophora harlandii Hook.f.

เถาะเดลิง
Bauhinia scandens Linn.

สลัดโค
Euphorbia antiquorum Linn.

เครือเขาหมวกขาว
Parameria laevigata (Juss.) Moldenke

เอื้องดินปากพัตยูนาน
Cheirostylis yunnanensis Rolfe

เรื่องและภาพ : ภาณุพล จังคศิริ